

**Додаток до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

**«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»**

присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману

Тези доповідей

**22 листопада 2024 року
м. Харків, Україна**

**Харків
2024**

Рекомендовано на засіданні вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол №12 від 29.10.2024 р.), вченої ради Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (протокол № 10 від 28.10.2024 р.)

Рецензенти: **Кизим Микола Олександрович**, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, керівник відділення досліджень людського капіталу, завідувач відділу досліджень людського розвитку Інституту демографії та проблем якості життя НАН України (Київ, Україна);
Криворучко Оксана Миколаївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна);
Назарова Галина Валентинівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)

Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22 листопада 2024 р. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2024. мова, англ. мова

Наведено результати наукових досліджень учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки і практики», присвяченої видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману. Розглянуто проблеми та перспективи розбудови економіки України, стратегічного управління конкурентоспроможністю підчас війни та повоєнної розбудови економіки України на основі інновацій, зокрема питання: сучасного стану використання пропозицій Овсія Лібермана щодо планування, зростання прибутку підприємств; управління розвитком міжнародної діяльності підприємств в умовах цифрової трансформації; розглянуто сучасні детермінанти забезпечення конкурентоспроможності та національної безпеки України; інноваційної трансформації промисловості України за різними галузями; перспективних напрямів розвитку циркулярної економіки в Україні.

Видання складається зі збірки тез доповідей учасників конференції.

Представлений матеріал може бути корисним для використання у подальших наукових дослідженнях, практичній діяльності підприємств і організацій для підвищення конкурентоспроможності й інноваційного розвитку. Рекомендовано фахівцям різних галузей економіки, державним службовцям, представникам бізнесу, наукових, освітніх і громадських організацій.

УДК 331.221.4

Дія мотиваційного механізму в сільському господарстві в умовах військового стану

Шиян Дмитро Вікторович,

доктор економічних наук, професор кафедри економіки
підприємства та організації бізнесу, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: dm_shiyan@ukr.net;

Севрюкова Єлизавета Олександрівна,

аспірант кафедри економіки підприємства та організації бізнесу,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: elizavetasevryukova@ukr.net

Військова агресія РФ відсунула на другий план багато економічних питань, які були актуальні на передодні війни. Однак водночас їх актуальність навіть в умовах війни не втрачається, а можливо, ще більше зростає. Дія економічних законів є об'єктивним фактом. Вони проявляють себе не як закони природи, однак їх порушення може мати той же наслідок, як і порушення законів фізики або помилки в математичних розрахунках.

Однією із найбільш важливих проблем для України є збереження людського капіталу. В цьому контексті війна суттєво погіршила ту ситуація, яка була раніше. Більше семи мільйонів громадян нашої країни вимушені були емігрувати, ще кілька мільйонів стали внутрішньо переміщеними особами. Через закриття багатьох бізнесів значна кількість працівників втратили роботу. Крім того, майже мільйон чоловіків були призвані до лав збройних сил, а отже, вимушені були залишити свої робочі міста. Це все призвело до величезних диспропорцій на ринку праці. Особливі проблеми виникли у так званих «чоловічих» спеціальностях, які потребували фізичної сили або традиційно вважались не «жіночими». З метою збереження кадрового складу підприємства змушені підвищувати заробітну плату окремими категоріям працівників та запроваджувати систему моти-

Секція 1. Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю на основі інновацій

вації персоналу. Саме на останньому моменті була зосереджена увага нашого дослідження.

Проблема мотивації працівників бізнесу є глобальною і стосується різних аспектів, пов'язаних з окремим напрямками економічних досліджень. З метою більш чіткого розуміння цієї ситуації було проведено бібліометричний аналіз наукових публікацій з ключовим словом «мотивація» за економічною тематикою. На підставі аналізу 1500 наукових статей з баз даних Web of Science сформовано базу публікацій і проаналізовано з використанням програми VOSviewer. Цей методичний підхід сьогодні доволі часто вживається для обробки літературних баз даних [1; 2].

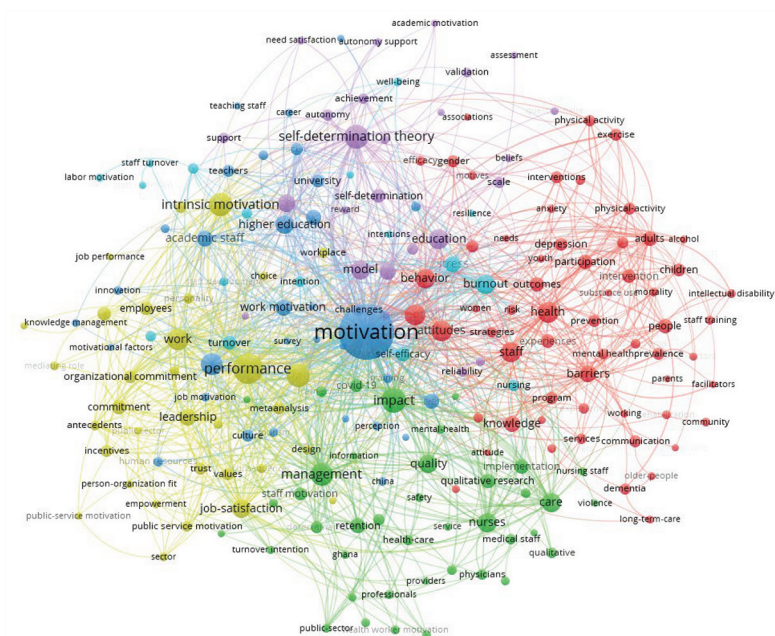

Рис. 1. Бібліометрична карта наукових публікацій, присвячених проблемі мотивації в економічних дослідження (за даними 1500 статей бази Web of Science)

У результаті обробки сформованої бази даних було виділено шість кластерів і побудовано бібліометричну карту зв'язку різних ключових слів у процесі дослідження проблеми мотивації. Виділені кластери було деталізовано та наведено у *табл. 1*.

Таблиця 1

Проблемно пов'язані кластери за результати аналізу бази даних
за терміном «мотивація»

Кластер, колір	Кількість термінів	Найбільш часто вживані терміни
Кластер 1 (червоний)	60	здоров'я (620), ставлення (61), сприйняття (61), поведінка (55), персонал (59)
Кластер 2 (зелений)	40	вплив (86), управління (74)
Кластер 3 (синій)	33	вища освіта (47), професорсько-викладацький склад (39)
Кластер 4 (оливково-зелений)	33	продуктивність (129), задоволення (79), внутрішня мотивація (75), робота (63), задоволеність роботою (50)
Кластер 5(фіолетовий)	25	теорія самовизначення (85), модель (55), освіта (57)
Кластер 6 (блакитний)	17	вигорання (52)

Джерело: виділено автором за допомогою VOSviewer на основі даних бази Web of Science

Практичну ситуацію з рівнем мотивація персоналу було вирішено дослідити на прикладі сільськогосподарських підприємств Харківської області за даними 2020 та 2023 років. В якості бази даних виступали дані форми звітності 1-ПВ.

Кількість сільськогосподарських підприємств, які звітували за цією формою, дорівнювала 140 у 2020 році та 106 – у 2023 році. Це скорочення, безумовно, пов'язано з фактором військових дій на території області. Через окупацію та збитки, завдані війною, окремі підприємства або скоротили, або призупинили свою діяльність, що вплинуло на кількість звітів.

Перше питання, яке нами було проаналізовано, це зв'язок між рівнем основної і додаткової заробітної плати. Для цього було визначено коефіцієнт преміальності як відношення додаткової заробітної плати до її загальної величини. Відповідні результати, за даними 2020 та 2023 року, наведені на *рис. 2* і *3*.

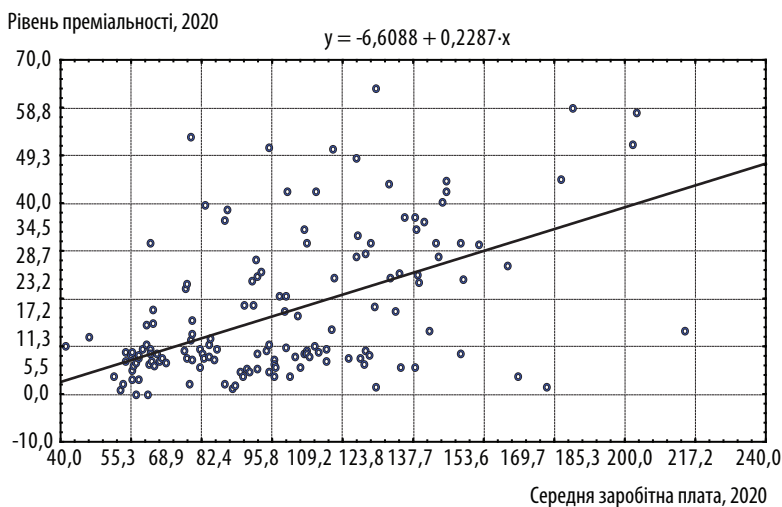

Рис. 2. Залежність між рівнем заробітної плати та коефіцієнтом преміальності у сільськогосподарських підприємствах Харківської області у 2020 р.

Головний висновок стосується збереження фактично існуючого рівня преміальності.

Якщо у 2020 році в середньому при зростанні заробітної плати на 1 тис. грн рівень преміальності збільшувався на 0,229 %, то у 2023 році це збільшення вже дорівнювало 0,26 %.

Література

1. Кучер А. В., Кучер Л. Ю. Розвиток сталої циркулярної аграрної економіки: бібліометричний аналіз. 2024.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-390-3-2>

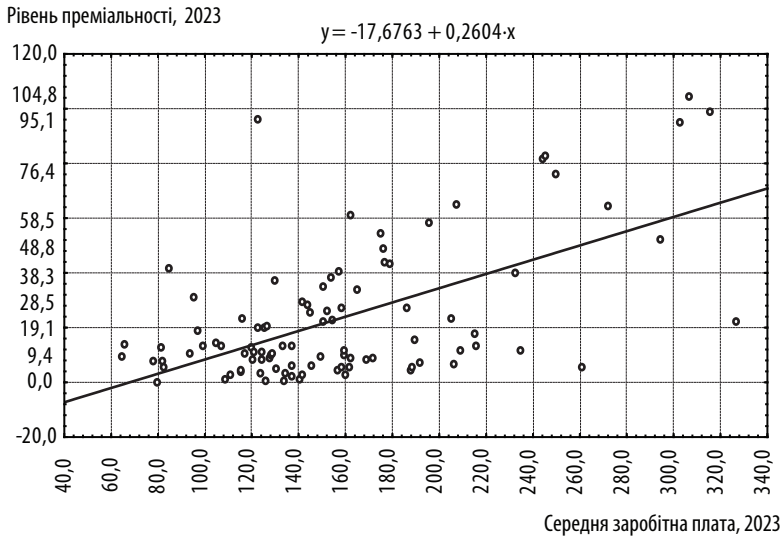

Рис. 3. Залежність між рівнем заробітної плати та коефіцієнтом преміальності у сільськогосподарських підприємствах Харківської області у 2023 р.

2. Strapchuk S., Strapchuk O. Фінансування сталого розвитку та циркулярної економіки: сутність, джерела та бібліометричний ландшафт. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2024. Vol. 8 (3). 02.

DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2024.08.03.02>

Тези надійшли до редакції 04.11.2024 р.

